

idea

PLUTARK

ÜNLÜ YUNANLI VE ROMALILARIN YAŞAMLARI

SOLON • POPLICOLA

İDEA B1 2011/04

- 1-2. THESEUS; ROMULUS; KARŞILAŞTIRMA
3-4. LİKURGUS; NUMA POMPILIUS; KARŞILAŞTIRMA
5-6. SOLON; POPLICOLA; KARŞILAŞTIRMA
- 7-8. THEMİSTOKLES; CAMILLUS
9-10. PERİKLES; FABIUS; KARŞILAŞTIRMA
11-12. ALKİBİADES; CORIOLANUS; KARŞILAŞTIRMA
- 13-14. TİMOLEON; AEMILIUS PAULUS; KARŞILAŞTIRMA
15-16. PELOPİDAS; MARCELLUS; KARŞILAŞTIRMA
17-18. ARİSTİDES; MARCUS CATO; KARŞILAŞTIRMA
- 19-20. FİLOPOEMEN; FLAMININUS; KARŞILAŞTIRMA
21-22. PYRRHUS; CAIUS MARIUS
23-24. LYSANDER; SYLLA; KARŞILAŞTIRMA
- 25-26. KİMON; LUCULLUS; KARŞILAŞTIRMA
27-28. NİKİAS; CRASSUS; KARŞILAŞTIRMA
29-30. SERTORİUS; EUMENES; KARŞILAŞTIRMA
- 31-32. AGESİLAUS; POMPEY; KARŞILAŞTIRMA
33-34. ALEXANDER; SEZAR
35-36. FOKİON; GENÇ CATO
- 37-38. AGİS ve KLEOMENES;
39-40. TIBERİUS GRACCHUS ve CAIUS GRACCHUS;
KARŞILAŞTIRMA (DÖRTLÜ)
- 41-42. DEMOSTHENES; CICERO; KARŞILAŞTIRMA
43-44. DEMETRİUS; ANTONY; KARŞILAŞTIRMA
45-46. DİON; MARCUS BRUTUS; KARŞILAŞTIRMA
47. ARATUS
48. ARTAXERXES
49. GALBA
50. OTHO

PLUTARK

Yaşamlar

SOLON

•

POPULICOLA

Çeviren

Meriç Mete

idea • istanbul

İDEA CEP KİTAPLARI — 012

İdea Yayınevi

Şarap İskelesi Sk. 2/106-107 34425 Karaköy — İstanbul
iletisim@ideayayinevi.com / www.ideayayinevi.com

Bu çeviriler için © MERİÇ METE 2005

PLUTARK

Yaşamlar

SOLON VE POPLICOLA

Birinci Baskı 2005

İDEA CEP KİTAPLARINDA İkinci Baskı 2011

*Bu çeviri The Loeb Classical Library yayını ve
The Dreyden Translation temel alınarak yapılmıştır.*

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü

İdea Yayınevinin ön izni olmaksızın

yeniden üretilemez.

İDEA CEP KİTAPLARI DİZİSİ 012 / TARİH 3

SÜRELİ YAYIN

YAYININ ADI: Plutark; *Yaşamlar; Solon ve Poplicola*

YETKİ SAHİBİ / SORUMLU MÜDÜR: ALİYE ZEYNELOĞLU

YÖNETİM YERİ: İDEA YAYINEVİ

Şarap İskelesi Sk. 2/106-107 34425 Karaköy — İstanbul

YAYININ SÜRESİ: 30 GÜNDE BİR

BASKI: BAYRAK MATBAASI

Davutpaşa Cad. 14/2 34015 Topkapı — İstanbul

DAĞITIM: YAYSAT

Doğan Medya Tesisleri, Hoşdere Yolu 34517 Esenyurt — İstanbul

Printed in Türkiye

ISSN 2146-1201

İDEA B1 2011/04

İçindekiler

Solon — 7

Poplicola — 51

Solon ve Poplicola'nın Karşılaştırması — 81

EKLER

ÖZEL ADLAR DİZİNİ — 91

KISA BİR SÖZLÜK — 93

PLUTARK'IN YAŞAM VE YAZILARI — 95

DİZİN — 99

SOLON
(İÖ 638-537)

Solon ΣΟΛΩΝ

I. Gramerci Didymos, Solon'un yasa tabletleri üzerine Asklepiades'e yanıtında, Filokles adında birinin Solon'un babasının adının Euforionos olduğunu bildiren sözlerine değinir. Bu Solon hakkında yazan tüm başkalarının görüşlerine aykırıdır, çünkü tümü de onun kentte ortalama bir varsıllığı ve nüfuzu olan, ama Kodrus'un soyundan gelmekle kentin en önde gelen ailesinin bir üyesi olan Eksekestides'in oğlu olduğunu söylemede anlaşılır. Herakleides Pontikos'a göre Solon'un annesi Peisistratos'un annesinin kuzenlerinden biriydi. İki erkek arasında başlangıçta büyük bir dostluk vardı ve nedeni bir yandan akrabalıkları ve öte yandan kimilerinin dediği gibi Solon'un tutkuyla sevdiği Peisistratos'un gençlik dolu güzelliğiydi. Bu daha sonraki yıllarda devlet sorunlarında anlaşmazlığa düştükleri zaman düşmanlıklarının onları sert ya da yabanıl duygulara götürmemiş ama ruhlarında önceki sevgilerinden birşeyler kalmış olmasının, ve onda, —

“Zeus'un gönderdiği ateşten kalan bir alevle,”¹

sevgilerinin hoş anısının saklanması nedeni olabilir. Çünkü Solon'un bir gençteki güzelliğe karşı dayanıklı olmadığı, ve Sevgide “Onu bir boksör gibi ele karşı elle karşılamak” için gerektiği denli yürekli olmadığı şiirlerinden çıkarılabilir. Bir kölenin cimnastik yapmasını ya da

¹Euripides, *Bacchae*. 8.

bir oğlan sevgilisinin olmasını yasaklayan bir de yasa getirerek sorunu onurlu ve değerli davranışlar sınıfına koydu ve bir bakıma değerli kişileri değersiz kişilere yasakladığı şeylere yöneltti. Denir ki Peisistratos'un da Kharmos adında bir oğlan sevgilisi vardı, ve Akademi'deki kutsal meşale yarışında koşucuların meşalelerini yakmada yararlandıkları Sevgi yontusunu adayın oydu.

II. Hermippos'un yazdıklarına göre babasının başkalarına iyiliklerde ve yardımlarda bulunurken kendi mülküne zarar vermesinin arkasından, Solon ona yardım etmeye istekli yeterince dost bulmuş olabilir. Ama başkalarından almaktan utandı, çünkü her zaman başkalarından almaya değil ama onlara vermeye alışmış bir aileden geliyordu, ve buna göre henüz gençken tecim işine atılmış olabilir. Ve gene de kimileri para kazanmak yerine deneyim ve bilgi edinmek için gezip dolaştığını söylerler. Kesinlikle bilgeliği seven biriydi, çünkü yaşı oldukça ilerlediği zamanlarda bile "her gün yaşlanır, ve yeni birşeyler öğrenirim"¹ derdi. Varsılıklara düşkün biri değildi, ve —

*"Elinde hem altını hem de gümüşü,
Hem atları hem de katırları,
Ve buğday veren dönüm dönüm toprağı olan birine;
Ve elinde yeterli yiyeceği bulunan,
Üzerine giyecek bir giysi ve ayakkabılar bulan,
Bir de bir çocuğu ve genç bir kadını olan,
Ve yılları ancak bunlara denk düşen birine"*²

eşit değer verirdi. Ve başka bir yerde şunları söyler:

*"Varsılığım olsun isterim; ama onu haksızlıkla edinmeyi değil.
Türe, yavaş da olsa, güvenilirirdir."*³

Ve iyi bir devlet adamının kendini gereğinden çok fazla varsıllık kazanma işine vermesi için, ya da zorunlu ve uy-

¹Solon, Fragman 18 (Bergk).

²Solon, Fragman 24. Dizeler 1-6 (Bergk).

³Solon, Fragman 13. Dizeler 7-8 (Bergk).

gun olanın kullanımını haksız olarak küçümsemesi için hiçbir neden yoktur.

O erken çağlarda, Hesiodos'un¹ sözlerini kullanırsak, "çalışma utanç verici değildi." Ne de bir meslek kendisiyle birlikte toplumsal aşağılama getirirdi. Tersine, bir tecimcinin uğraşı gerçekte onur verici görülürdü çünkü onu yabancı yerlerle tanıştırır, ona yabancı krallarla dostluk ve sorunlarda büyük bir deneyim kazandırır. Kimi tecimciler gerçekte büyük kentlerin kurucularıydılar: Rhone boyunca Keltler tarafından sevilen Protis adında biri Marsilya'nın [Μασσαλίαις] kurucusuydu. Thales'in ve ayrıca matematikçi Hippokrates'in de tecim ile uğraştıkları söylenir; ve Platon Mısır'da kalışının giderlerini zeytin yağı satışı yoluyla karşılamıştı.

III. Buna göre Solon'un yaşama yolu pahalı ve savurgan olmuşsa, ve eğer şiirlerinde hazdan bir felsefeciye yaraşır olandan daha büyük bir özgürlükle söz etmişse, bu onun tecim uğraşlarına verilmelidir. Sayısız büyük tehlike ile karşılaştı, ve bu nedenle ödülünü çeşitli lükslerde ve hazlarda aradı. Gene de kendini varılların değil ama yoksulların arasında sınıflandırdığı şu dizelerden açıktır: —

*"Çünkü kötüler varıl, iyiler yoksuldur sık sık;
Ama onlarla değiş tokuş etmeyeceğiz erdemimizi,
Çünkü her zaman kalıcıyken o,
El değiştirir her gün varıllıklar."*²

Başlangıçta şiirlerini herhangi bir ciddi amaçla değil ama yalnızca boş saatlerinde kendini oyalanmak ve eğlenmek için yazmış görünür. Daha sonra felsefi ilkeleri dizelere döktü ve şiirlerinde pek çok politik öğretiyi konu aldı. Bunu yalnızca onları bir tarihçi olarak kaydetmek için değil ama kendi eylemlerini aklamak için ve zaman zaman Atinalıları yermek, düzeltmek, ve daha soylu edimlere yö-

¹İşler ve Günler, 311.

²Solon, Fragman 15 (Bergk).

neltmek için yaptı. Kimileri yasalarını onları yayımlamadan önce kahramanlık şiirlerine geçirmeyi tasarladığını da söyler, ve onlar için şu sunuşu gösterirler: —

*“Dualarımızı ilkin Zeus’a, Kronos’un kral oğluna sunalım ki, Başarı ve şan versin bizim bu yasalarımıza.”*¹

Bilge insanların çoğunun o zamanlar yaptığı gibi, felsefede başlıca politik töre bilime önem verdi; ve fizikte, aşağıdaki dizelerden görüleceği gibi, çok yalın ve antikaydı: —

*“Bulutlardan gelir yağmur ve dolu,
Ve şimşegin çakışını izler gök gürültüsü.
Rüzgarlar estiğinde fırtınayla dövülür deniz,
Ama rahat bırakıldığında, en uysalıdır her şeyin.”*²

Ve genel olarak öyle görünür ki Thales zamanın felsefeyi salt kılğının ötesinde kurgunun alanına götüren tek bilgesiydi. Ve geri kalanlar³ bilge adını devlet adamları olarak üstünlüklerinden almışlardır.

IV. Tümünün Delfi’de ve bir de Periander’in onlar için bir toplantı ve yemek düzenlemesi üzerine Korint’te biraraya gelip görüşmüş oldukları söylenir. Ama onur ve ünlerine daha da büyük katkıda bulunmuş olan şey ‘tripod’un⁴ aralarında dolaşmış ve tümünün elinden geçmiş olması, ve tümünün de en içten iyi niyet anlatımlarıyla onu geri çevirerek birbirlerine bırakmış olmasıdır. Çünkü, öyküye göre, kimi Koonlular bir ağla balık avlarken Miletuslu birkaç yabancı daha su yüzüne bile çıkmamış olan avı satın alırlar. Ağ altın bir tripod getirir ki, söylendiğine göre Truva’dan geri dönerken Helene tarafından eski bir kehaneti anımsaması üzerine orada

¹Solon, Fragman 31 (Bergk).

²Solon, Fragman 9, Dizeler 1-2; Fragman 12 (Bergk).

³Yedi Bilgenin adı şöyle verilir: Priene’li Bias, Spartalı Khilon, Linduslu Kleobulos, Korintli Periander, Mitileneli Pittakos, Atinalı Solon, ve Miletuslu Thales. Bkz. aşağıda xii. 4.

⁴Üç ayaklı iskemle ya da masa.

denize atılmıştır. Yabancılar ilkin balıkçılarla tripod konusunda bir tartışmaya girerler. Sonra tartışmayı bunların kentleri üstlenir ve sonunda aralarında savaş çıkar. Bunun üzerine Apollon'un Püthia [Πυθία] rahibesi iki yana da tripodun en bilge insana verilmesi gerektiğini bildirir. Böylece tripod ilkin Miletuslu Thales'e gönderilir, ve Koonlular Miletusluların tümüne karşı uğruna savaşmış oldukları şeyi Thales'e gönüllü olarak sunarlar. Ama Thales Bias'ın kendisinden daha bilge olduğunu söyleyince, tripod ona gönderilir; ve Bias'tan ondan daha bilge olan bir başkasına. Böylece tümünün elinden geçen tripod geriye bir kez daha Thales'e gelir. Sonunda Miletus'tan Thebes'e götürülür ve İsmenian Apollon'a adanır. Ama Theofrastos tripodun ilk olarak Priene'de Bias'a ve ikinci olarak Miletus'ta Thales'e gönderildiğini, ve böylece tümünden geçtikten sonra yine Bias'a geri döndüğünü ve ardından Delfi'ye gönderildiğini yazar. Öykünün daha yaygın olarak bilinen biçimi budur. Ama kimileri böyle elden ele dolaşan armağanın şimdi Delfi'de görülen tripod değil, oraya Kroisos [Κροίσοσ; Croesus] tarafından gönderilen bir kap olduğunu söylerler. Daha başkaları ise Bathikleous tarafından bırakılan bir kupa olduğunda anlaşılır.

V. Özel olarak Anakharseos ile Solon, ve Solon ile Thales arasındaki yakın ilişkilerden söz edilir ve üzerlerine aşağıdaki öyküler anlatılır.¹ Anakharseos Atina'ya gelir, Solon'un kapısını çalar ve onunla dostluk kurmak isteyen bir yabancı olduğunu söyler. Solon'un kişinin dostluğunu kendi yurdunda kurmasının daha iyi olacağı yanıtı üzerine, "Peki," der, "yurdunda olan sen beni dostun ve konuğun yap." Adamın kavrayış inceliğine hayran olan Solon onu kibarca kabul eder ve bir süre yanında tutar. Bu daha şimdiden kamu sorunları ile ilgilenmeye başladığı ve yasalarını hazırlamakta olduğu bir sırada olur. Buna

¹Bölümler v ve vi.

göre, Solon'un neler yapmak üzere olduğunu öğrenen Anakharseos yurttaşların türesizliklerini ve açgözlülüklerini yalnızca örümcek ağlarına benzettiği yazılı yasalarla denetleyebileceğini düşündüğü için ona güler. Bu ağlar zayıfları ve güçsüzleri yakalayacak, ama varsıllar ve güçlüler tarafından delik deşik edileceklerdir. Buna Solon'un insanların birbirleriyle anlaşmalarına onları bozmanın hiçbir yana kâr getirmeyeceği zaman bağlı kaldıkları, ve yasalarını yurttaşlara Türeye bağlı olmanın yasaları çığnemekten daha kazançlı olduğunu açıkça gösterecek bir yolda uyardığı yanıtını verdiği söylenir. Ama sonuçlar Solon'un umutlarını olmaktan çok Anakharseos'un tahminini aklar. Meclisin bir oturumuna katıldıktan sonra, Yunanlılar arasında bilgelerin konuştuklarını ama aptalların karar verdiklerini görmekten hayrete düştüğünü söyleyen de Anakharseos idi.

VI. Miletus'ta Thales'i ziyareti sırasında Solon'un ev sahibine onun evliliğe ve çocuk edinmeye karşı bütünüyle ilgisiz olmasından duyduğu şaşkınlığı bildirdiği söylenir. Thales buna hemen karşılık vermez, ama birkaç gün sonra bir yabancıyla anlaşarak ona on günlük bir yolculuktan sonra Atina'dan yeni geldiğini söyler. Solon Atina'dan haberlerin neler olduğunu sorunca, söyleyecekleri konusunda önceden hazırlanmış olan yabancı şu yanıtı verir: "Genç bir adamın cenazesi dışında bir haber yok. Bütün kent cenazeyi mezara dek izledi. Çünkü onurlu birinin, yurttaşların en erdemlisinin oğlu olduğunu söylediler bana. Kendisi oğlunun cenaze törenine katılmamış. Uzunca bir süredir kent dışında bir yolculukta olduğunu söylediler." "Ah, zavallı adam," der Solon, "ama adı neydi?" "Adını işittim," der yabancı, "ama şimdi anımsamıyorum. Yalnızca, bilgeliği ve dürüstlüğü üzerine etkileyici şeyler söylediler." Böylece her yanıt Solon'un korkularını arttırır, sonunda aşırı kaygılanıp dayanamayarak yabancıya adını söyler ve ölenin Solon'un oğlu olup olmadığını

sorar. Yabancı onu doğrular. Bunun üzerine Solon başını dövmeye ve acısından kendini yitiren birinin yapabileceği başka herşeyi yapıp söylemeye başlar. Ama Thales onu kolundan tutarak gülümsemeye, “İşte, ey Solon,” der, “beni evlilikten ve çocuk büyütmeyle alıkoyan şey bu. Bunlar insanların en yürekli olan senin gibi birinin bile dayanamayacağı şeyler. Ama öyküyle tasalanma, çünkü gerçek değil.” Herşey bir yana, Hermippos’un Ezop’un ruhunu taşımakla övünen Pataikos’tan aktardığı öykü budur.

VII. Bununla birlikte, istediğimiz şeyleri elde etmekten onları yitirme korkusuyla vazgeçmek usdışıdır ve soyluluğa yakışmaz; çünkü bu ilke üzerine bir insan varsıllık ya da onur ya da bilgelik istemekten onlardan yoksun kalabileceği korkusuyla vazgeçebilir. Aslında, erdemin kendisi, dünyadaki bu en değerli ve en haz verici olan şey bile, sık sık hastalık ve ilaçlar nedeniyle askıya alınır. Ve Thales’in kendisi, gerçi evlenmemiş olsa da, gene de kaygıdan bütünüyle özgür değildi, çünkü hiç kuşkusuz onun da benzer olarak dostları için, ya da akrabaları için, ya da ülkesi için duyduğu bir kaygı vardı. Gerçekten de, kızkardeşinin oğlunu, Kibisthos’u evlat edindiği söylenir.

Çünkü ruh kendinde bir duygusallık ilkesi taşıdığından, ve algılamak, anlamak ya da anımsamak için olduğu gibi sevmek için de doğduğundan, bir insan kucaklayacak bir yakını bulamadığı zaman, yakını olmayanlara yönelir ve kendini onlara bağlar. Ve sanki yasal kalıtçıları olmayan bir yurtluk ya da evmiş gibi, sevgi için duyduğu özlem yabancı ve meşru olmayan çocuklar tarafından ele geçirilir. Ama bunlar yanlarında onlar için duyulan sevgi ile birlikte endişe ve korku da getirirler. Böylece evlilik yatağına ve çocuk doğurmaya karşı uslamamalar getiren biraz kaba saba doğallı insanlar bulursunuz; ve sonra, hizmetçilerinin ya da metreslerinin çocukları hasta düşüp

öldüğünde, bu aynı erkekler neredeyse üzüntülerinden kendileri ölürler ve sefiller gibi yakınmaya başlarlar. Bir köpeğin ya da atın ölümü üzerine utanç verici ve dayanılmaz üzüntüye gömülenler de olmuştur. Ama kimi başkaları soylu oğullarını yitirmeyi bile korkunç üzüntüler ya da yakışsız davranışlar göstermeksizin karşılamış ve yaşamlarının geri kalanını usun ilkeleri ile uyum içinde geçirmişlerdir. Yazgıya karşı us tarafından eğitilmedikleri zaman insanları böylesine sonsuz acılara ve endişelere düşüren şey sevecenlik değil ama zayıflıktır. Böylesini özlem duydukları şeyi elde ettikleri zaman bile ondan haz duyamaz, ama onu gelecekte yitirme korkusundan sürekli yürek çarpıntuları, titremeler ve sıkıntılar yaşarlar. Gene de kendimizi dünyasal şeylerden yoksun kalmaya karşı yoksulluk yoluyla güçlü kılmamalıyız, ne de dostları yitirme korkusuna karşı dostsuzluk yoluyla, ve çocukların ölümüne karşı çocuksuzluk yoluyla. Tersine, tüm böyle şeylere karşı kendimizi us yoluyla güçlendirmeliyiz. Bu konu üzerine şimdilik bu kadarı yeterli olmalıdır.

VIII. Bir keresinde Atinalılar Salamis adası uğruna Megaralılar ile sürdürdükleri bir savaştan bıkip usandıkları zaman, bundan böyle ister sözle ister yazıyla olsun kentin adayı geri almak için çaba göstermesi gerektiğini ileri süren kişinin ölümle cezalandırılacağını bildiren bir yasa çıkarıldı. Solon bunun utancına dayanamadı, ve binlerce gencin savaş için birinin yolu açmasını istediğini, ama yasadan ötürü bu yönde kendilerinin bir girişimde bulunmayı göze alamadıklarını anlayınca, aklını yitirmiş gibi yaparak ailesinin kente onun delilik belirtileri gösterdiği haberini yaymasını sağladı. Daha sonra gizlice mersiye biçiminde dizeler yazarak ve bunları ezberinden söyleyebilmek için iyice belleyerek başında bir şapkaıyla koşup Agoraya gitti. Çevresinde büyük bir kalabalık toplanınca habercinin taşı üzerine çıkıp şu beyitle başlayan mersiye söylemeye başladı: —

*“Bir haberciyim güzel Salamis’ten gelen,
Uzun bir konuşma yerine düzgün dizeli bir şarkı ile.”¹*

Bu şiirin adı “Salamis”tir ve çok güzel yazılmış yüzün üzerinde beyit kapsar. Solon ezgisini tamamladıktan sonra dostları onu övmeye başladılar, ve özel olarak Peisistratos yurttaşları onun sözlerine kulak vermeye ve onları dinlemeye yönlendirdi. Bunun üzerine yasayı kaldırdılar ve Solon’un komutası altında savaşı yeniden başlattılar.

Seferinin halk arasındaki öyküsü şöyledir. Peisistratos ile birlikte Koliyas Burnu’na yelken açan Solon oraya ulaştığında kentin tüm kadınlarını Demeter’e geleneksel adaklarını sunarken bulur. Bunun üzerine güvendiği bir dostunu Salamis’e gönderir. Bu kişi bir dönekmış gibi görünüp Megaralılara eğer Atina’nın önde gelen kadınlarını ele geçirmek istiyorlarsa, hemen onunla Koliyas’a gelmelerini söyler. Megaralılar ona inanırlar ve adamlarını onun gemisinde onunla birlikte gönderirler. Ama Solon teknenin adadan geri dönmek üzere olduğunu görünce, kadınlara geri çekilmeleri buyruğunu verir ve gençler arasından henüz sakalsız olanları kadınların giysileri, kurdelaları ve sandalları ile donatarak ve gizli kamalılarla silahlandırarak onlardan düşman karaya çıkıncaya ve tekne güç alanlarına girinceye dek kıyıda dans edip oynamalarını ister. İşler böyle düzenlendikten sonra, Megaralılar görünüşe kanarlar ve teknelerini kıyıya çekerek beklendiği gibi kadınlara saldırmak üzere kendi aralarında yarışarak dışarı atarlar. Sonuç içlerinden tek birinin bile kaçıp kurtulamaması olur. Tümü de ortadan kaldırılır ve Atinalılar hemen yelken açıp adayı ele geçirirler.

IX. Ama başkaları adanın bu yolda alınmadığını, ve daha önce Solon’un Delfi’deki tanrıdan şu kehaneti aldığıını söylerler: —

*“Bir zamanlar korudukları topraklarda,
Yaşardı kutsal ayinleriyle kahramanlar;*

¹Ares, Mars.

*Propitiate, ki şimdi bağrında saklar onları Asopias ovası;
Yatarlar gömülü orada, yüzleri batan güneşe doğru.”*

Bunun üzerine Solon gece adaya yelken açar ve kahraman Perifemos ve Kikhreos'a adaklar sunar. Sonra yanına beş yüz Atinalı gönüllü alır (bunların eğer adayı alırlarsa hükümetinde en yüksek konumlara atanacakları konusunda bir yasa çıkarılmıştır). Otuz kürekli bir geminin yanısıra bir dizi balıkçı teknesi ile birlikte yelken açarak, Salamis adasının açıklarında Euboea'ya bakan bir noktada demir atar. Ama o sırada Salamis kentinde bulunan Megaralılar olup bitenler konusunda yalnızca belirsiz bir haber işitmeleri üzerine hemen silahlanarak bölgeye doğru yola çıkarlar ve aynı zamanda düşmanı gözlemek üzere bir de tekne gönderirler. Solon ona yaklaşan bu tekneyi ele geçirir ve içindekiler tutsak alınır. Bundan sonra Solon gemiyi Atinalılar arasından en iyileri ile doldurur ve onlara kendilerini olanaklı olduğu ölçüde gizleyerek kente doğru yelken açmaları buyruğunu verir. Aynı zamanda Atinalıların geri kalanı ile karada Megaralılar ile çarpışmaya girer. Kavga henüz sürmekteyken gemiyle gidenler kenti almayı başarırlar.

Daha sonra yerleşen belli törenler bu öyküyü doğruluyor görünürler. Buna göre, bir Attika teknesi adaya ilkin sessizce yaklaşır, sonra içindekiler bağırış ve haykırışlarla saldırıya geçerler, ve içlerinden tam zırhlı biri bir utku çığlığı ile atlayarak Skiradiom'daki yüksek burna koşar ve kara yoluyla saldırıda bulunanlara haber verir. Tam o noktada Solon tarafından Enyalios'a¹ adanan bir tapınak durur. Çünkü Megaralıları yenmiş ve savaştan sağ çıkanların tümünü bağışlayarak özgür bırakmıştı.

X. Tüm bunlara karşın Megaralılar karşı koymayı sürdür-

¹Solon, Fragman 1 (Bergk). Ancak üç beyit daha saklanmıştır 'Fragmanlar 1-3, Bergk. Bunlar Salamis'i terkettikleri için Atina'lıları kınayan ve gidip uğruna savaşmaları için yüreklendiren sözler içerir.

rünce ve her iki yan da savaşta çok sayıda adam yitirince, sonunda Spartalıları kavganın hakem ve yargıçları yapmaya karar verdiler. Buna göre, birçok yazar Homeros'un ününün Solon'un savına ağırlık kazandırdığını söyler, çünkü kendisi 'Gemiler Kataloğu'na bir dize ekledi, ve sorun bir karara bağlanacağı zaman mahkemede pasajı şöyle okudu: —

*"Ajax Salamis'ten on iki gemi getirdi,
Ve getirip onları Atinalı ev sahiplerinin yanına bıraktı."*¹

Ama Atinalıların kendileri bunun boş bir masal olduğunu düşünürler, ve Solon'un yargıçlara Ajax'ın oğulları Filaios ve Örisakes'in Atina yurttaşları yapılıncı adalarını onlara bıraktıklarını, ve biri Brauron'da ve öteki Melite'de olmak üzere Attika'da yerleştiklerini kanıtladığını söylerler. Ve Filaidos adında bir kasabaları vardır ki, adını Peisistratos'un da bir üyesi olduğu Filaidoslar soyundan alır. Yine derler ki, Megaralıların savlarını daha da öte çürütmek isteyen Solon Salamis adasındaki ölülerin Megara değil ama Atina tarzında gömüldüklerini belirtti. Çünkü Megaralılar ölülerini doğuya, Atinalılar ise batıya bakacak bir yolda gömerler. Ama Megaralı Hereas bunu yadsır ve Megaralıların da ölülerinin yüzünü batıya çevirdiklerini söyler. Bundan da önemlisi, der, Atinalılar her beden için tek bir mezar kullanırken, Megaralıların ise (Salamis'te daha önce yaşayanlar gibi) bir mezara üç ya da dört beden koymalarıdır. Ama söylendiğine göre Solon Salamis'ten İyonya'ya ait olarak söz eden çeşitli Püthia kehanetleri tarafından da doğrulanmıştır. Bu sorun Kritolaidas, Amomfaretos, Hipsekhidas, Anaxilas, ve Kleomenes adlarını taşıyan beş Spartalı tarafından bir karara bağlandı.

XI. Bu olaylar böylece Solon'u ünlü ve güçlü biri yaptı. Ama Delfi'deki tapınağın savunulmasından yana söy-

¹Homeros, *İlyada*, ii. 557-8.

ledikleri, yani Yunanlıların onun yardımına koşmaları gerektiği, Kirraios halkının biliciye saygısızlık yapmasına izin verilmemesi ve tanrının onurunu korumada Delfililere yardım etmeleri gerektiği yolundaki sözleri Yunanlılar arasında daha da büyük bir ün kazanmasına yol açtı. Çünkü onun tarafından ikna edilmeleri üzerine Amfiktionlar¹ savaşa giriştiler, ve başkaları arasında Aristoteles de Delfi oyunlarında yarışmalarda birinci gelenlerin listesinde bu olguya tanıklık eder (orada bu önlemi Solon'a yükler). Bununla birlikte, (Hermippos'a göre) Samioslu Evanthes'in söylediği gibi, Solon bu savaş için general olarak atanmadı, çünkü söylevci Aiskhines böyle bir bildirimde bulunmaz,² ve Delfi kayıtlarında Atinalılara Solon'un değil ama Alkmaion'un komuta ettiği bildirilir.

XII. Şimdi Kylon kirlenmesi bir süredir kente bir kaynaşmaya neden oluyordu. Bu durum *arkhon* [ἄρχων] Megakles'in Athena tapınağına sığınan Kylon'u ve onunla işbirliğinde bulunanları aşağı inerek mahkemeye çıkmaya ikna etmesinden bu yana böyleydi.³ Kylon ve yanındakiler mahkemeye tanrıçanın imgesine bir ip bağlayıp ucunu tutarak gitmek istemiş, ama aşağıya doğru inerlerken Erinilerin türbesine ulaştıklarında ip kendiliğinden kopmuş, bunun üzerine, sanki tanrıça yakarma haklarını reddetmiş gibi, Megakles ve öteki *arkhonlar* tarafından yakalanmışlardı. Kutsal yerlerin dışında olanlar ölüme dek taşlanmış, ve altarlara sığınanlar ise orada öldürülmüşlerdi. Yalnızca *arkhonların* karılarına yakaranlar bağışlanmıştı. Bu nedenle o günden sonra *arkhonlar* kirli insanlar olarak görüldüler ve nefretle anılır oldular.

Kylon'un izleyicilerinden sağ kalanlar yeniden güçlendiler ve o günden bu yana Megakles'in ailesi ile sürekli çatışma içinde kaldılar. Tam bu özel zamanda çatışma

¹Delfi'deki Apollon tapınağını ve Anthela'daki Demeter tapınağını ortak mabetleri olarak gören on iki halk.

²*Ktesifon'a Karşı* konuşmasında, § 109.

³Yakş. İÖ 636. Bkz. Heredotos, v. 71; Thukidides, i.126.